

KONGSVOLD

by Frich's

En unik
destinasjon
på Dovrefjell

Frich's internmagasin nr.2

HULLET BLE TIL KONGSVOLD

Dovre fjell rager høyt og mektig over vidder og daler, og høyest ruver Snøhetta, 2286 meter over havet. Som et skille mellom Sør- og Midt-Norge ligger fjellandet som er så viktig i den nasjonale bevisstheten at det var det Riksforsamlingen på Eidsvoll sverget på da de hadde gitt Norge en grunnlov i 1814, "ENIG OG TRO TIL DOVRE FALLER".

Allerede på 1100-tallet sørget kong Øystein Magnusson for at det ble bygd sælehus for pilgrimer og andre vandrere mellom Østlandet og Trøndelag. Sælehus var steder der veifarende kunne søke ly.

2

500 år senere fikk vandrerne mulighet til å spise og sove på fjellstuen med det prosaiske navnet Hullet. I 1704 bestemte kong Fredrik IV at den skulle hete Kongsvold. Her sto Kongsvold-familien for driften sammenhengende i 300 år.

I Den store nordiske krig inntok den svenske generalen Carl Gustaf Armfeldt store deler av Trøndelag. Han snudde ti kilometer nord for Kongsvold Fjeldstue, men da hadde de norske styrkene allerede brent de fire fjellstuenne Drivstua, Kongsvold, Hjerkin og Fokstua før de flyktet sørover.

I 1720 startet gjenoppbyggingen der Kongsvold Fjeldstue ligger i dag. Første etasje i hovedbygningen stammer antageligvis fra gjenreisningen i 1720. Også bygningen Nedre og et av stabburene er fra 1700-tallet.

Korntollen skapte grunnlag for velstand på Kongsvold, sammen med inntektene fra skyss og herberge. Korntollen ble krevd inn på vinterføre. Den spesielle sleden som ble brukt ved innkrevingen, er bevart og utstilt i Kroa på Kongsvold Fjeldstue.

Da Rørosbanen åpnet i 1877, avtok trafikken over Dovrefjell. Men samtidig startet turismen. Fjellstuen bygde ut for å håndtere den nye utfordringen. Da Dovrebanen og bilen kom, var det slutt på fjellstuen som livbergingsstasjoner langs veien, men det var godt grunnlag for å drive videre.

Per Bjørner Holaker var niende og siste generasjon i familien som drev fjellstua fra 1670 til 1973. Han testamenterte den til staten. I dag er det Statsbygg som eier Kongsvold Fjeldstue, mens Frich's tok over driften i 2020.

I dag drives Frich's Hotel & Spiseri Kongsvold som et historisk hotell med 32 rom, salonger, spisesal til 70 gjester og konferansefasiliteter. Den ligger inntil Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, 900 meter over havet, øverst i Drivdalen. Den gamle skystasjonen består av over 20 velholdte bygninger, og interiørene inneholder mange antikviteter fra flere hundre års fjellstuedrift.

Skrevet av/Written by: Georg Mathisen og Egil Ulateig

Layout: Dovre Design as

Foto/Photo: Ian Brodie, Bjørnar Bråthen, Georg Mathisen, Martine Hårstad, Dovre Design, Nordenfjeldske Fuglehundklubb, Therese Enger

THE "HOLE" BECAME KONGSVOLD

Dovrefjell is a tall and powerful separation between South and Central Norway, and the tallest point is Snøhetta, at 2286 metres above sea level.

As early as the 1100s King Øystein Magnusson had sælehus built for people on pilgrimage and other travellers between Eastern Norway and Trøndelag. Sælehus were places where travellers could seek shelter.

500 years later travellers were given the opportunity to eat and sleep at the mountain lodge with the prosaic name Hullet (the Hole). King Fredrik IV proclaimed it named Kongsvold in 1704. The lodge was burnt during the Great Northern War, after which rebuilding began in 1720. The ground floor in the main building probably dates back to the 1720 rebuild.

When the Røros Line between Oslo and Trondheim opened in 1877, Dovrefjell became less trafficked. At the same time, though, tourism began. The mountain lodges expanded to handle the new challenge. When the Dovre Line and personal cars arrived, the mountain lodges in their form as life saving shelter along the road were no longer necessary, but the foundation to continue running them was still there.

Frich's Hotel & Spiseri Kongsvold is run as a historic hotel with 32 rooms, lounges, a dining room for 70 guests, and conferencing facilities.

3

TILGJENGELIG KULTURMINNE

Egentlig er det umulig å forene kravene til å ta vare på et gammelt kulturminne og kravene til å gjøre det tilgjengelig og sikkert for alle etter moderne regler. Statsbygg må være kreative for å få det til.

Da Kongsvold Fjeldstue ble reist, var det ingen som krevde at bevegelseshemmede skulle klare å komme inn. Før bilveien og før jernbanen var det uansett ikke like lett å komme dit. Brannsikkerhet var et kjent tema da, også, men reglene er blitt ganske så mye strengere de siste 300 årene.

Nå er det Statsbygg som må prøve å passe på brannsikkerhet, universell utforming og vedlikehold etter moderne regler, uten at det går ut over kravene fra Riksantikvaren til kulturminnevern. Den konflikten er egentlig uløselig, mener prosjektleder Lars-Henrik Milert:

– Konflikten er ikke løsbart. Regler og forskrifter som finnes i dag, er skrevet med utgangspunkt i nye bygg. De står i motsetning til de ønskene vi har om å bevare historiske bygg, forklarer han i Statsbyggs eget magasin Åpent Rom.

– Løsningen blir at vi må finne noen gode kompromisser, der vi får løsninger som er greie nok for brannsikkerhet og universell utforming, og som også legger til rette for drift og vedlikehold. Kulturminneverdien her det viktigste, ikke omvendt. Universell utforming kan vi gjøre om på. Vi må få til en god tilpasning, der vi hele tiden tar hensyn til historien, sier Milert.

Prosjektlederen mener at hele bygningsmassen er det viktigste på Kongsvold. – Den danner en helhetlig historie som gir en spesiell opplevelse. Men Riksantikvaren har laget en prioritert liste som er god å rette seg etter, forteller han.

For at sikkerheten skal være god nok til at det er lov å ha overnattingsgjester, må en eventuell brann kveles innen 20–25 sekunder. I tillegg skal gjenstander med historisk verdi sikres.

– Vi lager gode rømningsveier og installerer sprinkleranlegg som vi skjuler så godt vi kan. Vi legger det inn i skap og under gulv, og vi maler rørene i samme farge som veggen eller taket. Det gjør vi for at det skal bryte minst mulig med interiøret, sa Milert før arbeidet begynte.

«Universell utforming» er faguttrykket for alle skal kunne bruke stedet, uten at det trengs spesielle løsninger for den som for eksempel er synshemmet eller bevegelseshemmet. Der må Statsbygg tenke praktisk og kreativt:

– Her jobber vi frem løsninger som kanskje ikke følger kravene hundre prosent på alt, men som likevel gir gode alternativer. Hvis det ikke er adgang til andre etasje fra kjelleren med rullestol, kan du likevel ta veien rundt og komme til fra den andre siden, forklarer Lars-Henrik Milert.

ACCESSIBLE PLACES OF HISTORIC SIGNIFICANCE

In reality it is impossible to fully comply with modern requirements for accessibility while preserving historic buildings.

Statsbygg (Norwegian Directorate of Public Construction and Property) have to try and ensure fire safety, accessibility, and upkeep according to modern rules, while not going against requirements for preserving historic sites. Lars-Henrik Milert believes it is an unsolvable conflict.

“The rules and regulations we have today are written with new buildings in mind. They go against the wishes we have to preserve historic buildings,” he explains.

“We have to find good compromises. The historic value is more important, not the other way around,” says Milert.

For a hotel to be allowed to have overnight guests, any potential fire must be put out in 20-25 seconds. Additionally items of historical value should be secured.

“We create good escape routes and install sprinkler systems that we conceal as best we can. We put them in closets and under floors, and we paint the pipes the same colour as the wall or ceiling,” Lars-Henrik Milert tells us.

FJELLPLANTER PÅ NÆRT HOLD

Rett utenfor gjerdet på Kongsvold Fjeldstue kan du besøke Kongsvoll botaniske fjellhage. Helt siden midten av 1700-tallet har botanikere reist til Dovrefjell for å studere sjeldne fjellplanter. De tre Knutshøene – Søndre, Midtre og Nordre – er Nord-Europas rikeste plantefjell.

Grunnlaget for det helt spesielle plantelivet er den kalkholdige og mineralrike berggrunnen. Til sammen er det registrert 420 planter i området, i tillegg til lav, sopp og moser. De sjeldneste er det gode muligheter til å se rundt Kongsvold. (NB: Husk at plantelivet er vernet – du kommer ikke hit for å plukke blomster.)

For nesten hundre år siden – i 1924 – opprettet botanikeren Thekla Resvoll en egen fjellhage ved Kongsvoll stasjon. Hun hadde skrevet doktoravhandling om planter som passer til en kort og kald sommer. Etter Resvoll hadde Botanisk museum i Oslo og senere Vitenskapsmuseet i Trondheim ansvaret for den botaniske fjellhagen.

På slutten av 1980-tallet begynte Vitenskapsmuseet å planlegge en ny hage rett sør for tunet på Kongsvold Fjeldstue. Det er et naturområde der flere av plantesamfunnene i fjellet finnes naturlig. Dermed vokser mange fjellplanter her i de naturlige omgivelsene sine.

Over cirka åtte dekar ble det anlagt et nettverk av stier, avgrenset med lave ledegjerder. Her er det både bergvegger, tørre rabber, vierkratt og einer-dvergbjørkkratt. En bekk renner gjennom anlegget og gir både sikker vannføring og et malerisk innslag.

Anlegget sto ferdig i 1991. Botaniker Simen Bretten, som var styrer på Kongsvold biologiske stasjon, flyttet hagen fra stasjonen og til dagens plassering.

NTNU, som har hatt ansvaret for fjellhagen og den biologiske stasjonen, har bestemt seg for ikke å drive dem videre.

– Vi er i ferd med å etablere en venneforening som vil være ryggraden i arbeidet videre, forteller Hans-Jacob Dahl, som arbeider sammen med Bretten, Helge Toftaker og Harald Taagvold for å videreføre fjellhagen.

6

– Vi er opptatt av å formidle fjellbotanikken til de reisende over fjellet. Hagen ligger rett ved E6 og rett ved jernbanelinjen. Den er lett å oppsøke, og der skal du finne de to–tre hundre vanligste artene fra fjellet, sier han.

Hagen skal være åpen og gratis, men venneforeningen vil gjerne tilby omvisninger en gang eller to i uken, og på bestilling.

CLOSE UP WITH HIGHLAND FLORA

Just outside the fence around Kongsvold Fjeldstue you can visit Kongsvoll Alpine Garden. Ever since the middle of the 18th century botanists have travelled to Dovrefjell to study rare mountain plants. Knutshøene are the richest mountains in Northern Europe with regard to flora. The bedrock, rich in limestone and minerals, is the biggest reason for the notable plant life. All together 420 plants have been counted in the area, in addition to lichen, fungi, and moss. Botanist Thekla Resvoll created a dedicated alpine garden by Kongsvoll station in 1924. After Resvoll the responsibility for the garden passed to the Botanical Museum in Oslo, and later the NTNU University Museum in Trondheim.

At the end of the 1980s the University Museum started planning a new garden just south of the yard at Kongsvold Fjeldstue. Spanning around two acres (8000 square metres), a network of paths bordered by low guiding fences was planned out. Botanist Simen Bretten, who managed Kongsvold Biological Station, moved the garden to its current location.

A new group of volunteers has been formed to continue the running of the alpine garden. The garden will be free and open, but the group would like to offer guided tours.

PÅ SAFARI ETTER MOSKUS

Går du nok, så kan du regne med å finne moskus på Dovrefjell. Men skal du være sikker og gå korteste veien, så har du nytte av guide.

– De fleste går nok i fjellet på egen hånd. Det er kanskje 20 prosent som bruker en av oss tre større aktørene som driver med guiding på Dovrefjell, anslår Rune Nørstegård. Han driver Dovre & Lesja Aktiv, som inviterer til både moskus- og elgsafari på Dovrefjell hver eneste dag i sommersesongen.

Han forteller om mange familier – folk som er glade i naturen, men som ikke føler at de har den kunnskapen om fjellet eller geografien som skal til for å gå alene.

– Når det ikke er korona, blir det mange utlendinger som går med oss. Når det er korona, blir det mange fra bynære strøk som er glade i naturen. De samme som gjerne går Snøhetta, som gjerne vil på moskussafari, men er usikre på hvor de skal gå. Hvis de går med guide, er sjansen til å få se moskus større, sier Nørstegård.

Han forteller at de fleste finner moskusen hvis de bare går og trasker nok. Med guide, derimot, kommer de korteste vei.

– Den største forskjellen, er at når du bruker guide, så får du formidlet mye kunnskap og informasjon. Om moskus spesielt, og om natur og dyreliv på Dovrefjell generelt. Jeg tror at mange som kommer ned fra guidet tur, er glade for at de har sett moskus, men jeg tror turen og alt de har opplevd rundt, er med og gjør det minst like minnerikt.

Dovre & Lesja Aktiv driver også med elgsafari.

– Moskusen kalver i april og mai. Det er en sesong når det er veldig fint å guide på fugl, forteller Rune Nørstegård. Han prøver å begrense til maksimalt 15–18 personer på en gruppe. På de beste dagene i fjor hadde han og kollegene 50–60 deltagere.

FIND MUSKOX ON SAFARI

If you walk enough you can count on seeing muskoxen on Dovrefjell. But to be sure, and to walk the shortest distance, you could benefit from a guide.

“Most people hike on the mountain on their own. Maybe 20 per cent use one of the three larger providers of guided tours on Dovrefjell,” Rune Nørstegård estimates. He runs Dovre & Lesja Aktiv who organise safaris to find muskoxen and moose every day during the summer season.

“When you use a guide you receive a lot of knowledge and information. About muskoxen, and about the nature and animal life on Dovrefjell. I believe that people come down from these tours happy to have seen the oxen. But I think the hike and the experience surrounding it contributes as much to their memories,” he says.

FUGLEHUNDENES MEKKA

Kongsvollterrengene er et eldorado for jakt med hund. – Det er fuglehundenes mekka. Det er vanligvis veldig bra besatt med rype, og det jaktes relativt lite der, sier Birger Stene.

Han leder jaktprøveutvalget i Nordenfjeldske Fuglehundklub. Klubben har samarbeidet med Kongsvold Fjeldstue helt siden 1951.

– Hver høst har vi en helg der vi arrangerer Sølvhundprøven, med sekretariat og tilholdssted på Kongsvold, forteller Stene. Sølvhundprøven, det betyr at premien til beste hund er en forsølvvet hund – en veldig attraktiv premie. I løpet av en helg starter rundt 500 hunder både for å kjempe om sølvhunden og for å kvalitetsbedømmes.

– Per Bjørner Holaker, som drev Kongsvold Fjeldstue i mange år, ga terrenget til fuglehundspor-ten. Han var en ivrig jeger og hundemann selv. Staten eier området, men fuglehundforbundene har rett til å ha disse prøvene der, forklarer Birger Stene.

PARADISE FOR GUN DOGS

The terrain around Kongsvoll is a great place for hunting with a dog. “It is a paradise for gun dogs. There are usually plenty of grouse, and there is relatively little hunting that goes on,” says Birger Stene in Nordenfjeldske Fuglehundklub, the local gun dog club. They have worked with Kongsvold Fjeldstue since 1951. Every autumn, 500 dogs gather here to be evaluated and compete for the coveted prize “Sølvhunden” (silver dog) for the best in show.

BLI KJENT MED VILLREINEN

Besøkscenter villrein hjelper deg å bli kjent med villreinen.

10

– Fjellportalen er den nyeste attraksjonen vår, forteller Raymond Sørensen. Han er daglig leder for Norsk villreinsenter Nord på Hjerkinng og for attraksjonene under Besøkscenter villrein. Senteret har også en avdeling på Skinnarbu på Hardangervidda.

Fjellportalen skal vise utviklingen i leveområdene til villreinen, hvordan den tilpasser seg til et barskt miljø og hvordan villreinen ble brukt før og brukes i dag.

– Vi har laget en stor åpning gjennom hele administrasjonsbygget vårt og fått inn nye informasjonsflater i samarbeid med arkitektfirmaet Snøhetta. I tillegg har vi gjort om en del på uteområdet. Det er 800 meter gangsti mellom oss og E6. Langs den har vi rekonstruerte fangstgroper for rein, et falkefangstanlegg, kopi av et tradisjonelt sælehus, bueskytterbane og litt forskjellige andre elementer, beskriver Sørensen.

I tillegg gir Fjellportalen turistene mye praktisk informasjon.

– Vi har tatt mål av oss til å prøve å ha en vegg og en del informasjon om det som de fleste turistene lurer på når de kommer hit. Vi viser anbefalte turer på Dovrefjell og ikke minst kart slik at du kan orientere deg om hvor du er. De fleste som kommer til senteret, er de som vil ta bussen inn til Snøheim for å gå på Snøhetta, forteller han.

Sammen med informasjon om villrein og historien til Dovrefjell byr Fjellportalen på praktiske råd om hva du bør ta hensyn til og hvordan du skal kle deg. – Mange som kommer, vil ha et fint bilde av Snøhetta. Det er ofte en grei og enkel tur, men det er greit at folk er klar over at det også kan være ganske krevende forhold, sier Sørensen.

Snøhetta er en av de anbefalte turene til DNT sommerstid. Fra Snøheim og opp er det seks kilometer og 800 høydemeter.

Den andre attraksjonen til Norsk villreinsenter er Viewpoint Snøhetta.

– Spennende arkitektur og fantastisk utsikt gjør dette til et attraktivt turmål for folk i alle aldre og med ulike interesser. Vi har litt informasjon nede på parkeringsplassen, og det som kanskje har fungert aller best, er skiferhellene i stien opp til Viewpoint Snøhetta. Der forteller vi historien fra 10 000 år tilbake og frem til i dag, forteller han.

– Så kommer du opp til bygget, som egentlig er et utsiktspunkt. Der har vi hatt cirka 30 000 besøkende de siste årene.

Viewpoint Snøhetta og Fjellportalen er bare åpent i barmarksesongen – fra 1. juni til midten av oktober. Fjellområdene rundt utkikkspunktet er viktige vinterarbeidsområder for villrein og moskus, og de trenger ro og hvile for å klare seg gjennom den harde vinteren.

GET TO KNOW REINDEER

The Norwegian Wild Reindeer Centre will introduce you to the mountain reindeer.

“The Mountain Portal shows the development of the area the reindeer inhabits, how it adapts to its harsh environment, how the reindeer was used historically, and how it is used today,” Raymond Sørensen, who runs the centre, explains.

“Along an 800 metre long path there are reconstructed trapping pits for reindeer, a falcon trapping facility, a copy of traditional sælehus (shelter for travellers), an archery field, and some other elements,” he describes.

The Mountain Portal also gives tourists loads of practical information, recommended hikes and maps. Most people want to get the bus to Snøheim to hike Snøhetta – a six kilometer hike with an 800 metre height increase.

In addition to education on reindeer and the history of Dovrefjell, the Mountain Portal provides practical information on what to wear and what considerations to make when on the mountain.

The Norwegian Wild Reindeer Centre’s other attraction is Viewpoint Snøhetta. Both the Mountain Portal and Viewpoint Snøhetta are only open when there is no snow on the ground – from 1. June to the middle of October. Reindeer and muskoxen need peace and quiet to manage the hard winter season.

VANDRER FOR Å FÅ RO

De går over fjellet for å få ro – tid for seg selv, tid for å tenke på veien videre, mulighet til å takle et skille i livet. Pilegrimsleden går hele veien fra Oslo til Trondheim, men mange velger en tredagerstur fra Dovre til Kongsvold.

– Vandringsveien er helt avhengig av at det er overnattingssteder med passelig gangavstand imellom. Derfor er Kongsvold Fjeldstue strategisk viktig for oss, sier Hans-Jacob Dahl, som er daglig leder ved Pilegrimssenteret på Dovrefjell.

De som går Pilegrimsleden i retning av Trondheim og Nidarosdomen, er et ganske bredt spekter av mennesker, forteller Dahl. Men i et ikke-korona-år er over 70 prosent fra andre land enn Norge. Av dem igjen er over halvparten tyske.

– Den enkelte vandreren definerer sin vandring selv. Det er noe av det gamle pilegrimsmotivet i bakhodet for de fleste, men i stedet for å si at det er noe religiøst, vil jeg heller si at folk leter etter mening. Identitet, veien videre i livet. De bruker leden til en refleksjonsvandring, sier han og forteller om mange mennesker i en overgang. Dødsfall, skilsmisse og yrkesvalg er eksempler.

– Du holder på med tre ting: Går, spiser og sover. Inni der er det mye tid, fastslår han.

Rundt 1000 langvandrere krysser Dovrefjell i løpet av et år. Pilegrimssenteret har sommerbase i Eysteinkyrkja på Hjerkin.

12

WANDERING FOR PEACE

They hike the mountain to find peace. The pilgrim path, St. Olav Way, goes all the way from Oslo to Trondheim, but many choose a three day hike from Dovre to Kongsvold. "Each individual wanderer defines their own hike," says manager Hans-Jacob Dahl at the Pilgrim Centre at Dovrefjell. "There is an image of a pilgrimage at the back of people's minds, but rather than it always being something religious, they are looking for meaning. They use the route to walk and reflect," he says, and talks about people in transition. Bereavement, divorce and choice of profession are some examples. The Pilgrim Centre has a summer base in the church Eysteinkyrkja in Hjerkin.

EN VEI FOR EN KONGE

Den eldste fjellovergangen i Norge settes i stand igjen. Kongevegen over Dovrefjell er den første ferdselsåren som ble lagt til rette for å krysse fjellet med kjøretøy.

– Det begynte på slutten av 1600- og begynnelsen av 1700-tallet, forteller Hans-Jacob Dahl. Den daglige lederen på Pilegrimssenter Dovrefjell arbeider også med å ruste opp Kongevegen.

– Den heter ikke Kongevegen fordi det reiste så mange konger her – selv om det gjorde det, også – men fordi det var det hovedveiene het fra 1625 til 1824. Men dobbeltheten er artig, for det har gått en del kongeferder over her, sier Dahl.

Det er særlig tre av dem som er godt beskrevet. I 1685 red Christian V over fjellet, før veien var kjørbær med kjerre. Frederik IV kjørte over med kjerre i 1704. – Så kom Christian VI i 1733, og den ferden er utførlig beskrevet. Han kom med firehjulsdning og svært følge, forteller han. Det var på den turen dronning Sophie Magdalene ble så redd på vei ned Vårstigen at hun ikke turte å bli sittende i vognen. – Vårstigen nord for Kongsvoll er med i alle disse beskrivelsene fordi strekningen var så skummel, forteller Dahl.

Kongevegen-prosjektet anbefaler ni kilometer over Vårstigen, sju kilometer over Hjerkinnhø og tolv kilometer over Allmannrøysa som flotte fotturer med historisk sus.

A ROAD FOR A KING

The oldest mountain pass in Norway is being restored. The King's road across Dovrefjell is the first route in Norway that allowed people to cross the mountain using a vehicle.

“It began at the end of the 1600's and into the beginning of the 1700's,” Hans-Jacob Dahl tells us. The manager of the Pilgrim Centre at Dovrefjell also works towards the restoration of the King's road.

King Christian V rode across the mountain in 1685. Frederik IV drove across with a horse drawn carriage in 1704. Then Christian VI came along in 1733. Queen Sophie Magdalene was so scared she did not dare stay in the carriage. “Vårstigen, a part of the road north of Kongsvoll, is part of most descriptions of the road, as the section was quite terrifying,” explains Dahl.

Olav Solberg
as

K

– Når du trenger
elektriker

KRAFTLAGET
RISE ELEKTRO 1

Oppdal | Berkåk | Soknedal

72 42 80 10 | post@kre.no | kre.no

16 **SpareBank**
LOM OG SKJÅK

Regnskap | Lønn | HR
Teknologi | Rådgivning | Bemanning

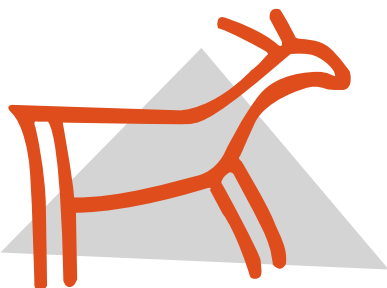
 AZETS

Vangsvegen 62, Hamar, tlf.: 40 10 40 18 - www.azets.no

REMA 1000

Oppdal
kommune

Norsk
VILLREINSENTER

17

Ditt støtteapparat på
forbruksvarer

Vi er en stolt samarbeidspartner av NHO

ELEKTRO

Lillehammer AS • tlf: 61 25 60 50

A|S|K|O

– vi forsyner Norge med mat

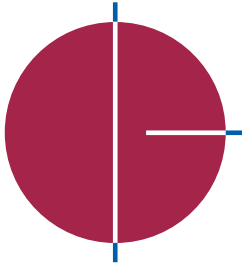
Moskusstuggu
Overnatting og kultursenter

rethink. merkevarer,
skap sterke historier og bli synlig
think / create / act

rethinkstudio.no

Din lokale trykkeribedrift i Gudbrandsdalen! Vi presenterer ditt budskap - til riktig pris!

DG Trykk

Dale-Gudbrands Trykkeri as

2635 Tretten. Tlf. 920 56 910 - E-post: post@dg-trykk.no - www.dg-trykk.no

Ødegaard

H. Ødegaard & Co. AS, Grensesvingen 7, 0661 Oslo

19

VI TILBYR LADESTASJONER PÅ
FØLGENDE STEDER:

FRICH'S®
MOTEL & SPISERI
OPPDAL AS

FRICH'S®
MOTEL & SPISERI
HJERKINN AS

FRICH'S®
HOTEL & SPISERI
ALVDAL AS

FRICH'S®
KAFFEE & SPISERI AS
DOMBÅS

WOOD HOTEL®
BY FRICH'S HOTEL & SPISERI AS
BRUMUNDAL

Fortum
charge
& drive

TESLA

WWW.FRICH.NO

100 ÅR MED JERNBANE

17. september planlegges det folkefest på Dovrebanen. Da er det 100 år siden kong Haakon åpnet banen mellom Dombås og Støren.

Programmet er ikke klart ennå, men det legges opp til jubileumsfest og arrangement langs hele ruten fra Dombås via Hjerkinn, Kongsvoll og Oppdal til Støren.

Da banen åpnet i 1921, ga den Dovrefjell en ny giv. – Det var en veldig nedgangsperiode på fjellet her etter at Rørosbanen kom, forteller daglig leder Hans-Jacob Dahl ved Pilegrimssenteret på Dovrefjell.

– Posten begynte å gå med jernbanen, og persontransporten gikk med jernbane. For fjellstuene begynte perioden med post og skyss å ebbe ut. Etterpå drev fjellstuene på Fokstugu og Hjerkinn med sanatoriedrift på grunn av den friske luften i fjellet. Så kom jo toget i 2021. Da kom fjellstuene mer i bruk for turister igjen, sier han.

Både stasjonsbygningen og godshuset på Kongsvoll stasjon er fredet.

100 YEARS OF RAILROAD

On the 17th of September it will be 100 years since King Haakon opened the railroad between Dombås and Støren. There are plans for an anniversary celebration with events planned along the whole route from Dombås, through Hjerkinn, Kongsvoll and Oppdal to Støren.

When the route opened in 1921 it gave new life to Dovrefjell after both postal traffic and travellers stopped when Rørosbanen opened in 1877 as the first connection between Oslo and Trondheim.

HISTORIEN FRICH

Under andre verdenskrig ble det vesle tettstedet og trafikknutepunktet Dombås med 400 innbyggere omskapt til en stor by med tusenvis av innflyttere. Det var hovedkvarter for en tysk divisjon og en enorm byggeplass. Men ingen innflytter skulle få en slik betydning for stedet som Olaf Frich. Han var en sjarmerende bamse av en oslomann som var utdannet baker og hadde seilt som stuert i utenriksfart. Han var en født gründer.

Midt i bondebygda begynte han i 1942 å selge melk fra et lite skur midt i sentrum. Den første utvidelsen kom da han begynte å lage konditorvarer i et lite rom bak melkekiosken. De ble så populære at han leverte dem i flere bygder og til de tyske soldatene.

Så åpnet han en kafé som snart ble den mest populære i området. Den kraftige mannen med den store nesene gikk rundt i kaféen med et vennlig smil og en stor sigar og skapte en egen atmosfære.

De få som arbeidet for ham, forteller at han var en god og streng sjef: – Vi fikk ikke ta pause hvis det var kunder i kafeen. Hvile måtte vi gjøre når det var stille.

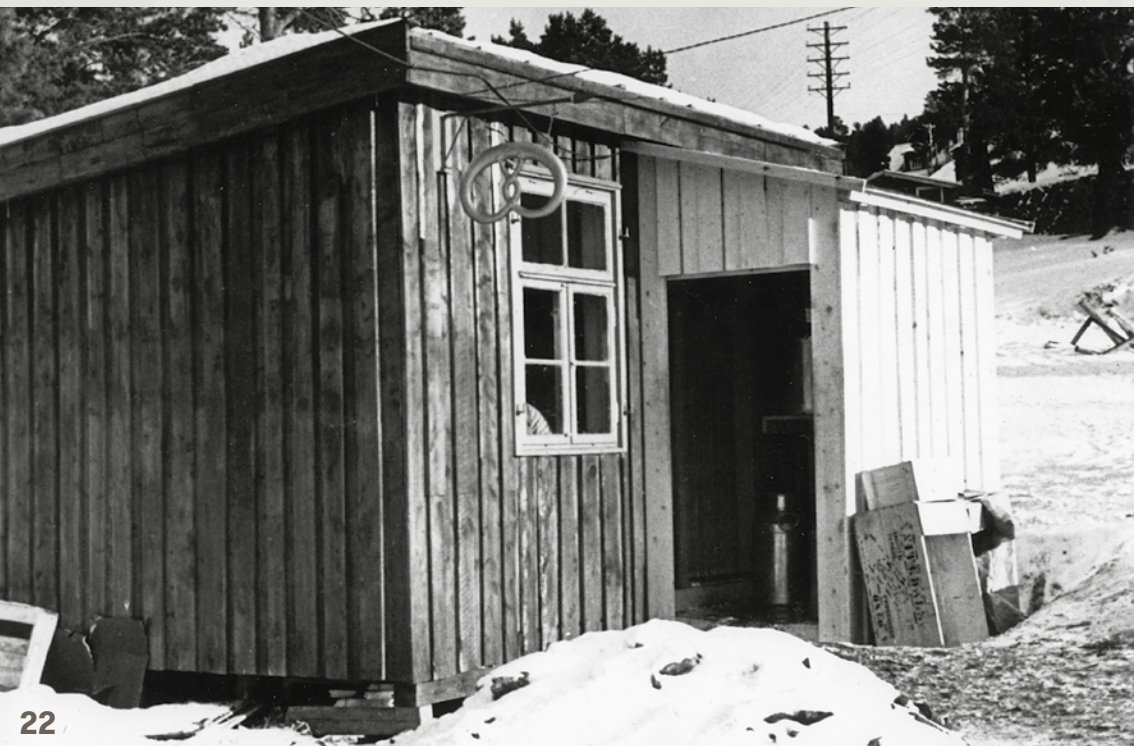
Ute i hagen bygde han en bowlingbane hvor det krydde av store og små om somrene. Barna elsket ham, for det kunne vanke gratis is.

Da krigen var over, fortsatte Frich å utvide. Han kjøpte tyskernes store bakeri, som ble «det beste mellom Oslo og Trondheim», ifølge bakermesteren. Der bakte de 5000 boller i timen. Han hadde også 36 griser og skaffet kjøtt til forretningen.

Til tross for sjarmen var Olaf Frich en tilbakeholden mann som snakket lite om seg selv. Da han var 60 år, uttalte han til en journalist: «Jeg gleder meg over utviklingen og fremskrittet, og fryder meg over mine medmenneskers fremgang.» Å lykkes var livsmottoet hans, men ikke for egen vinning.

Han kunne ta raske og impulsive avgjørelser. Det stemte ikke alltid med sindige gudbrandsdølers oppfatning, noe som av og til irriterte ham. Men han mente at de unngikk å dumme seg ut ved å tenke seg grundig om. Og den etter hvert store arbeidsstokken var enige: «Han var en makeløs arbeidsgiver.»

Bygningene var små og primitive, og virksomheten nå så livlig at han satset på en ny, mye større bygning. Den sto ferdig i 1971. Ideene strømmet på, selv om ikke alle ble realisert.

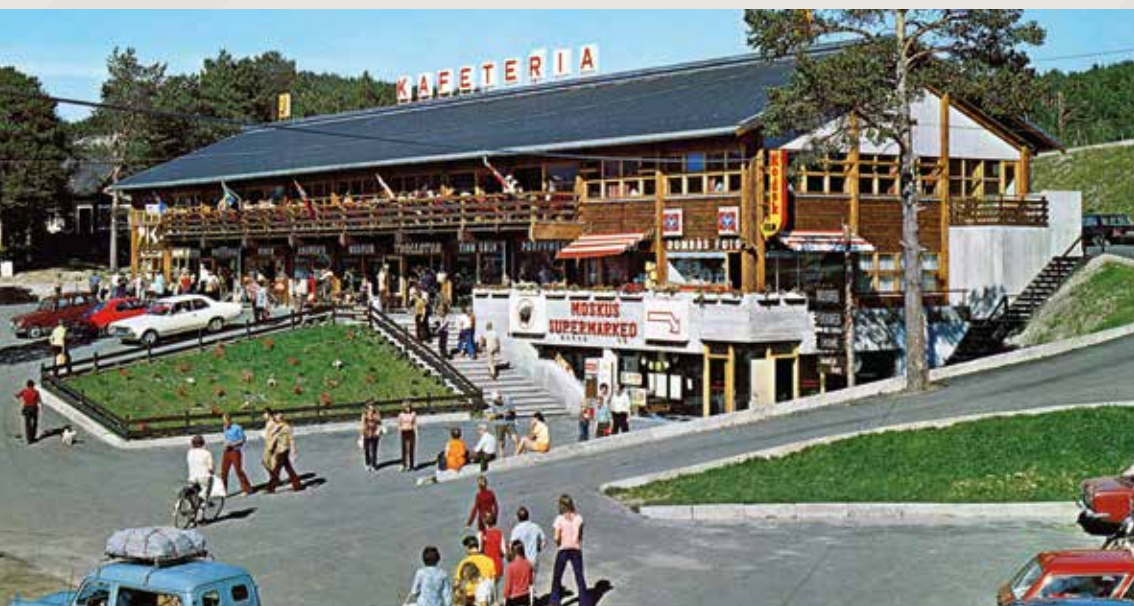

Ved 60-årsjubileet vanket det uvanlig varme ord fra dovingene. Ingen hadde betydd så mye for Dombås etter krigen, skrev de. Men de skjønte også at det hadde kostet.

Det var den ukuelige optimismen og pågangsmotet som imponerte dem mest. «Det er folk av hans type og dimensjoner som har mot til å ta en sjanse og ha styrke til å gjøre en innsats som bygdene og landet har bruk for,» sto det i hyllestbrevet. Da ble hans mer irriterende sider små.

Utover 1970-tallet skrantet helsen, og Olaf Frich døde i 1977. Tilbake sto et imponerende monument over hva en mann med ideer og pågangsmot kan skape av en liten trebu.

Nå var bedriften så solid tuftet i lokalsamfunnet, med god økonomi, at virksomheten blomstret videre. Et stort hopp fremover skjedde rundt tusenårsskiftet, da sønnesønnen Øyvind overtok. Han hadde arvet bestefarens energi og mot og høstet

erfaring fra andre deler av reiselivet. Han skapte en «ny Frich-idé», som han kalte den. Sentralt i den var kortreist mat og bruk av lokale råvarer. På dette feltet var han en lokal pioner.

Men viktigere var en annen satsing: Frich forsto at det lokale markedet ble for lite og kastet seg inn i markedet for bussturisme. Nå er rundkjøringen i Dombås sentrum Innlandets mest trafikkerte. Øyvind Frich bygde også den første Tesla-ladestasjonen i Europa.

En stor fordel var muligheten for å bygge opp et kompakt tilbud, med stor parkeringsplass rett utenfor døren til Frichgården. I 2013 tok han imot over 1900 buslaster med turister fra hele Europa, Sør-Amerika og ikke minst Asia. Samtidig spredte han virksomheten til andre tettsteder, som Oppdal og Alvdal, Otta og Rudshøgda. Nå arbeider 350 ansatte for Frich's.

23

- Moskussafari
- Elg og viltsafari
- Bird Watching
- Guida turer til lokal kulturminner.

MOSKUS SAFARI:
Vi starter kl. 10.00 hver dag fra Hjerkinnhus

ELG SAFARI:
Vi starter kl. 20.00 hver kveld fra Hjerkinnhus

DAGLIGE AVGANGER MED MINIBUSS FRA DOMBÅS SENTRUM KL 09.15 HVER DAG FRA 20. JUNI TIL 20. AUGUST TIL HJERKINNHUS.

Dovre og Lesja aktiv as

3. GENERASJON DRIVER

24

Øyvind Frich har drevet kafedrift over store deler av innlandet fra hjemstedet på Dombås. Starten var å ta over familiebedriften i 2000 og etter det har det tilkommet 9 ulike spise – og overnattingssteder. Kongsvold Fjeldstue i Oppdal kommune er siste tilkommet anlegg, men før det var da Arthur Buchardt tok kontakt om å drifte Wood Hotel. Dette var å ta ett langt skritt oppover. Det er en krevende oppgave å drifte Wood Hotel, men gjør det folkelig var Arthur Buchardts råd.

Slik vi også ønsker det skal være på alle våre andre steder. Mjøstårnet og Wood Hotel er hederlig omtalt internasjonalt og er blant Norges mest kjente byggverk ute i verden. Det valfarter delegasjoner fra inn og utland for å se på og få informasjon om bygget og hotellet hver uke. Wood Hotel by Frich's skal ikke bare være et hotell, men et fyrtårn i Innlandet som det er verdt å besøke – vi er en destinasjon og ikke bare ett hotell.

Vi er det grønne skifte i praksis. Nå når ny E6 er ferdig kan vi også ikle oss tittel som «Airport hotel» selv om det er vel 1 time og 15 minutter unna. Vi er glade for muligheten som Arthur Buchardt har gitt, og vi håper å gjøre alle som bor i innlandet, og spesielt Ringsaker og Brumunddal stolte av Mjøstårnet og Wood Hotel by Frich's.

FRICH'S®

WWW.FRICH.NO

Det er gode grunner til at Frich's i Oppdal blir kalt Oppdalsporten blant lokale og veifarende. For når du er her, har du nådd porten til noen av Norges flotteste naturoplevelser.

FRICH'S®
MOTEL & SPISERI
OPPDAL AS

Trondheimsvegen 1220, Fagerhaug
7340 Oppdal
Tlf. +47 72 40 06 40
oppdalsporten@frich.no

Kongs vold Fjeldstue er et historisk hotell med egen jernbanestasjon. Kongs vold ligger inntil Dovrefjell Nasjonalpark 900 moh. øverst i Drivdalen. Den gamle skystasjonen består av over 20 velholdte bygninger, og interiørene inneholder mange antikviteter fra flere hundrede års fjelldrift.

KONGSVOLD FJELDSTUE®
BY FRICH'S HOTEL & SPISERI
OPPDAL

Dovrevegen 3663
7340 Oppdal
Tlf. +47 47 67 06 53
kongs vold@frich.no

Omgitt av rå natur med fjellet Snøhetta som utsikt, er Frichs Vandrehjem på Hjerkinns hus et populært sted å legge middagen og overnattingen for mange, spesielt for naturinteresserte og eventyrere.

FRICH'S®
MOTEL & SPISERI
HJERKINN AS

Hjerkinns hus veien 35
2661 Hjerkinns
Tlf. +47 46 42 01 02
hjerkinns hus@frich.no

Dombås er mye mer enn en rasteplass mellom Oslo og Trondheim. Dette er et springbrett til noen av de mest fantastiske Norske opplevelsene.

FRICH'S®
KAFE & SPISERI AS
DOMBÅS

Sentralplassen 3 A
2660 Dombås
Tlf. +47 61 24 10 23 / +47 90 09 88
87
dombas@frich.no

FRICH'S®

WWW.FRICH.NO

Se lyset over Tronfjell, føl roen ved Glomma, der elva sakte smyer seg gjennom landskapet, akkurat der Østerdalen åpner seg opp og gir deg følelsen av frisk luft og frihet. Det er ikke bare dalen som åpner seg. Du møter også åpne dører, gjestfrie mennesker og får muligheten til å se noen av Alvdals særegne attraksjoner.

FRICH'S®

HOTEL & SPISERI
ALVDALAS

Nord-Østerdalveien 5148
NO-2560 Alvdal
Tlf. +47 62 48 80 00
alvdal@frich.no

Maihaugen på Lillehammer er et stort friluftsmuseum med over 200 bygninger fra ulike tider, utstillinger og spisesteder.

FRICH'S®

SPISERI MAIHAUGEN AS
LILLEHAMMER

Maihaugvegen 1
2609 Lillehammer
Tlf. +47 48 11 06 00
maihaugen@frich.no

26

Frich's på Rudshøgda er et perfekt sted å legge middagen eller overnattingen ved gjennomreise på E6 i Ringsaker.

FRICH'S®

MOTEL & SPISERI
RUDSHOGDA AS

Rudsvegen 3
2360 Rudshøgda
Tlf. +47 62 35 50 50
rudshogda@frich.no

1. mars 2019 åpner dørene til verdens høyeste trehus. Mjostårnet troner i himmelhøyde med sine 86 meter over bakken. Tårnet byr på fristende lokale råvarer i hotellets restaurant og fine konferanse- og selskapslokaler.

WOOD HOTEL®

BY FRICH'S HOTEL & SPISERI AS
BRUMUNDDAL

Tårnvegen 55
NO-2380 Brumunddal
Tlf. +47 48 11 02 00
woodhotel@frich.no

Er du på let etter overnatting i Gudbrandsdalen, eller et sted der du kan kan arrangere konferanser eller markere store og små familiebegivenheter? På Dale-Gudbrands Gard kan du oppleve moderne komfort og god mat i historiske omgivelser.

DALE — GUDBRANDS GARD
KURS OG KONFERANSEJENTER AS

Hundorpgeilen 12
NO-2642 Sør Fron
Tlf. +47 91 15 89 38
dale-gudbrandsgard@frich.no

FRICH'S®

WWW.FRICH.NO

KAPASITETSOVERSIKT PER STED	Antall rom	Antall Senger	Antall Stoler kro	Veranda/ Ute	Lastebil parkering	Bil parkering	Bus parkering	Materom	Stoler r-1	Stoler r-2	Stoler r-3	Stoler r-4	Stoler r-3+4	Stoler r-5	Stoler r-6	Stoler r-5+6
Frich`s Motel & Spiseri, Oppdal	12	32	140	70	Trailer-park	100	10	3 stk	10	60	45					
Kongsvold Fjeldstue, Oppdal	32	76	100	40	0	100	4	2 stk	60	16						
Frich`s Motel & Spiseri, Hjerkin AS	25	120	100	50	Trailer-park	150	5	3	80/100	10	10					
Frich`s Kafé & Spiseri, Dombås	0	0	300	100	Trailer-park	300	14	4 stk	50	50	50	50				
Frich`s Hotel & Spiseri Alvdal	38	109	159	70	Trailer-park	200	10	4 stk	66	25	25	25				
Dale-Gudbrands Gard Kurs & Konferansesenter	23	38/48	110	100	0	80	5	4 stk	40	30	40	100				
Frich`s Malhaugen	0	0	100	30	0	150	8	3 stk	30	50	40					
Frich`s Kunstmuseum • Lillehammer	0	0	75	40	0	100	2									
Frich`s Motel & Spiseri Rudshøgda	20	36	100/50	60	Trailer-park	100	10	4 stk	50	80	8	14				
Frich`s Wood Hotel by Frich`s	73	147	140	150	0	150	5	6 stk	40	32	32	46	76	40	40	80/100

KONGSVOLD

by Frich's

Dovrevegen 3663
7340 Oppdal
Tlf. +47 47 67 06 53
kongsvold@frich.no

WWW.FRICH.NO